...ОРОНУУДАЙ ПРОЛЕТАРИНАР, НЭГЭДЭГТЫ!

48-дахи жэлээ гарана

БУРЯАД ҮНЭН

КПСС-эй Буряадай обкомой, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй, Министрнүүдэй Соведэй орган

№ 192 (13508) 1971 оной августын 15, воскресени

СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Указ

Эб найрамдал, хани барисаан, харилсаа холбоон тухай Совет Социалис Республикануудай Союзай ба Индиин Республикын хоорондохи договорые эсэслэн баталха тухай

Эб найрамдал, хани барисаан, харилсаа холбоон тухай Совет Социалис Республикануудай Союзай ба Индиин Республикын хоорондо 1971 оной августын 9-дэ Нью-Делидэ гар табигдаhан, эсэслэн баталхын тулада СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй зууршалhан ба СССР-эй Верховно Соведэй Союзай Соведэй ба Национальностьнуудай Соведэй гадаадын хэрэгүүдэй талаар комиссинуудай hайшааhан договорые ЭСЭСЛЭН БАТАЛХА.

СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ
Н. ПОДГОРНЫЙ.
СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Секретарь
М. ГЕОРГАДЗЕ.

Москва, Кремль.
1971 оной августын 13.

НИИТЫН МАЛДА—ЭЛБЭГ ТЭЖЭЭЛ

БҮХЫ АРГА ХЭРЭГЛЭНЭБДИ

...жэл мүнөө манай эндэхи Та..., Нарин, Мухар-Тала тосхо... ябаа hаатнай, бүри би... үхибүүд, үндэр наhатай ..., хүгшэдhөө бэшэ хүн үйл... ...дамжаар харагдахагүй. Та... хуряалгын техникэ заhаба... байhан хэдэхэн механиза...дhаа бэшэ, хүдэлжэ шада... ...үн зон ехэ байхагүй, хуу ... гаранхай гээшэ. Тосхон ...удтахи ниитын эмхи зур...удай, колхозой конторын ...рилэгшэд, алба хаагшад ... үбhэ хуряалсахаяа гараа.

...жэ хүдэлөөгүйдэмнай арга ...ха юм. Энээнhээ ... августын тэн багта бүхы ...айнгаа 70—80 процентые ... абаад hуудаг байгаа ...бди.

...гша ондошье колхозой отде... бүхэн бүри хабарай тарил... түрэмсээр үбhэ хуряалгын ...мсэг, техникые заhабарил... юм. Мүн үбhэндэ оро... холо урид тэжээл бэлэдхэл... хүдэлмэриие хайшан гэжэ ... тухай колхозой прав... парткомдээрэ хэлсэжэ, то... тусэб, график табиhан, ...эдэй дунда эмхидхэгдэхэ ...ис мүрысөөнэй гурим зо... байгаабди. hайнаар, бүтээ...тэйгээр хүдэлhэн хүнүү..., звенонуудые урмашуулха ..., нэмэлтэ түлөөhэнэй ... зохёогдоо hэн. Хэн хаа... ...удахэ гэжэ уридшалан хуу ...йлоод, үбhэшэдэй 12 зве... ...хидхээбди. Звено бүхэндэ ... техникэ, зэмсэг, тэды ... үбhэ абаха гэhэн түсэб, ... табигдажа үгтэhэн бай....

...эд лэ үбhэндөө жэгдэрэн ... байтарнай, хүлеэгдээгүй ехэ ... бороо хэдэн сүүдхэ таhал... ...гүй адхаржа, ажалыемнай ...р hаатуулаа. Зарим га... сабшалан дээрэ халбайн са... үhан халишоо.

...мэ юумын тохёолдоод бай..., колхозой правлени, партком ... зонтоёо хөөрэлдэжэ, хайшан ... үбhөөэ гээлтэдэ оруулан..., түргэн муудхаангүй абаха ... гэжэ зүбшэhэн, дүршэлтэй ...эй hанамжа дурадхал шаг..., элдэб онол аргануудые бэ... байна. Нэн түрүүн гол ... бүри ехээр үерлэшоогүй... ...га зэргэ уhанда абтаhаншье ... ногоо сабшажа, тармуу... шүүрдэжэ абаад лэ, хуурай ... дээрэ гаргаха гэжэ шиидээ... Энэ ажалай хэдышье хүшэр ...hаань, хүнүүд бэрхэшээл... ...харингүй, шэн зоригтой... ...эхые мэдэнгүй ажаллаа.

...гаа хоёрдохи отделениин ...эдэй дундаhаа луговод ... Б. Нерелыгинэй даадаг звено... эмхитэй hайнаар, эршэмтэй ... хүдэлжэ байна.

Звенонууд уhатай газарhаа саб... абтаhан үбhөөэ, мүн бо... ...орohон баалтай үбhые ба... ... нара гарахада hэлижэ, урбуулжа байгаад хатаадаг hэн. Хатаhан үбhөөэ бага шиигтэйшье hаань хуряажа, модо, hургаагаар дороо хүндытэйгөөр аранга отог хээд, дээгүүрнь үбhөөэ 1—1,5 метр зузаанаар дэлгээжэ хатаанабди. Доогуураа ходоро үлеэлгэжэ байхадаа, тэрэнэйнь шииг нойтон досоогоо хатана бшуу. Тэрээн дээрэ хуурайшаг үбhэ нэмэжэ байгаад, бүхэли hүри болотор сомодогбди. Дороо хүндытэй hүритэй үбhэн нойтоборшье hаа, досоohоо халаха, үжэхэгүй байна. Шиигтэй үбhэнэй буритахагүйн тула дабhалнабди.

Игэжэ хура бороогой ходо орожо, сабшаhан үбhэ hайса хатаажа хуряаха аргагүй байгаашье hаань, эдэ мэтэ арга хэрэглэн, 400 шахуу центнер үбhэ hүрилөөбди. Тиигээгүй hаамнай, энэ үбhэн уhанда абтажа hалаха, үгышье бол, газартаа хэбтэжэ гутаха байгаа. Мүн сабшагдаhан нойтон үбhые хонидой хашаа, элдэб hарабша, сарай соогуур дэлгээжэ хатаагаабди.

Эдэ бүгэдын ашаар сагай уларилай хэды таарамжагүй байбашье hаань, мүнөө бүхы дээрэнь 8 мянга шахуу центнер үбhэ hүрилжэ абаабди. Тэрээнhээ гадна, гурбан багахан нүхэндэ 90 тонно сенаж дарагдаа, 80 центнер витаминтай ногоон үбhэн бэлэдхэгдээ, 1000 центнер модо, бургааhанай ногоон набша намаа хухалагдажа хатаагдаа, хадагалагдаа.

Гэбэшье хэхэ хүдэлмэримнай үшөөл ехэ. Түсэбэйнгөө ёhоор адагынь үшөө 15—17 мянган центнер үбhэ хуряаха зэргэтэйбди. Тиимэhээ үбhэ тэжээл бэлэдхэлгын хүдэлмэриин эршые багаханааршье hуладхажа болохогүй. Мүнөө үень колхозой сабшалан дээрэ үдэр бүри 300 гаран хүн хүдэлнэ. Үбhэ хуряалгын элдэб оньhон түхеэрэлгэ шагтагалhан 15 трактор ябадаг.

Үбhэшэдэй дундахи социалис мүрысөөнэй дүн hаяхан гаргахада, гурбадахи отделениин Ц-Д. Батуевай хүтэлбэрилдэг звено эрхимлэжэ ябана. Эдэнэр бүхы 200 гектар сабшалангайнгаа хахадыень сабшаад, 1500 центнер үбhэ hүрилөө.

Шефүүднай—Хандагатайн леспромхозой хүдэлмэрилэгшэд—үбhэ тэжээл бэлэдхэлгэдэмнай горитой туhаламжа хүргэнэ. Тэдэнэр үбhэ сабшалсаха, хуряалсахаhаа гадна, звенонуудта ябажа, ханын hонин, дайшалхы хуудаhануудые гаргалсадаг.

Игэжэ манай колхозниигууд хамтынгаа хүсөөр лэ сагай уларилай тохёолдуулhан бэрхэшээлые дабажа гараха, хайшаншье гэжэ hаань, адууhа малдаа үбhэ тэжээл элбэг ехээр бэлэдхэхын түлөө тэмсэнэ, хүсэ шадалаа гамнангүй хүдэлнэ гээшэ.

Д. БАДАНОВ,
Загарайн аймагай XXI партсъездын нэрэмжэтэ колхозой түрүүлэгшэ.

ФОТОРЕПОРТАЖ

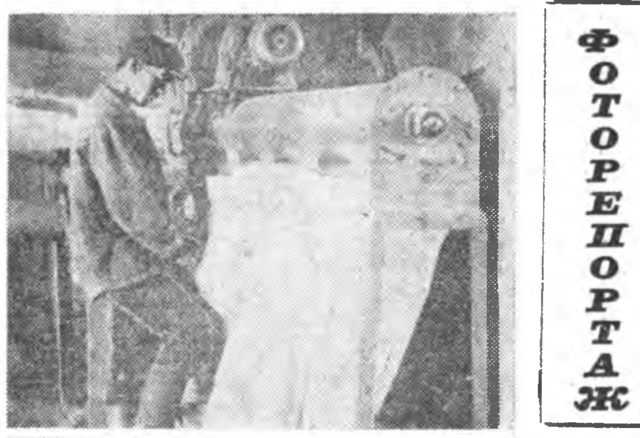

ЗУУН ТОННО БЭЛЭДХЭГДЭЭ

Ниитынгээ малда үбhэ тэжээл элбэгээр бэлэдхэжэ, үбэлэй янгинама хүйтэндэ, хабарай хагсуудашье хаража байhан малhаа hү, мяха элбэгээр абаха зорилготойгоор «Сибиряк» колхозой гэшүүд ажаллажа байна.

Энэ ажахыда ногоонoй гурил татадаг АВМ-0,4 түхэлэй 2 агрегат гурбан жэлэй урда тээ тодхогдоо hэн. Витамин ехэтэй ногооной гурил татаха хүдэлмэридэ хоёр бригада ажаллажа байнхай. Агрегадаа сабшаhан ногоогоор таhалгаряагүйгөөр хангахын тула 4 комбайн табигданхай. Механизатор Владимир Михайлович Щехин үдэрэй туршада найман тэргэ ногоо буулгана. Эндэ ахалагша классай hурагшад эдэбхитэйгээр хүдэлжэ байнхай. Тэдэнэр буулгагдаhан ногоо агрегадта хэжэ үгэдэг, бэлэн болоhон гурил складта хадагалдаг үялгатай.

Буряадай хүдөө ажахын институдай студентнэр Иван Максимов Виктор Демин хоёр түрэл колхоздоо оролдосо ехэтэйгээр ажаллана.

— Мүноө жэлдэ витамин элбэгтэй ногооной гурил ехээр бэлэдхэхэбди. Ажахымнай энэ үедэ 100 тонно шанар hайнтай ногооной гурил бэлэдхээ. Агрегадай хүдэлмэрилэгшэд бүтээсэ ехэтэйгээр хүдэлжэ, үдэрэй туршада 600—700 мэшээг гурил татана,— гэжэ колхозой главна инженер Григорий Михайлович Томилов мэдүүлбэ.

Ажахыда витамин ехэтэй пимэ тэжээл бэлэдхэлгэ үргэлжэлhөөр.

К. ГАБАЕВ.

Зурагууд дээрэ: 1. Иван Максимов агрегадай дэргэдэ. 2. Ногооной гурил шэгнэлгэ. 3. Механизатор В. М. Щехин.

Фотонь авторай.

ЭРХИМЛЭНЭ

Энэ жэлэй үбэлжэлгын үедэ ниитынгээ адууhа малда элбэг хүрэхэ үбhэ тэжээл бэлэдхэхын түлөө аймагай комсомолшууд ба залуушуул оролдосотой габшагайгаар ажаллажа байнхай. Аймагай ажахынуудта бии болгогдоhон комсомол-залуушуулай звено болон бригаданууд соohоо Мөөрөөшын совхозой комсомол-залуушуулай бригада түрүүлжэ ябанхай. Коммунист Ш. М. Тодорхоевагай ударидадаг энэ бригада 28 хүнhөө бүридэнэ. Тэдэнэр бүхыдөө 1130 центнер үбhэ хуряаха түсэбтэй аад, мүнөө тэрэнэйнгээ 600 центнерыень hүрилэнхэй. Эндэ hүри хаягшад Владимир Раднаев, Дондоп Малаханов гэгшэд илангаяа габшагай ажалаараа шалгарна.

Ехэ-Нугын совхозой комсомол-залуушуулай звеное Нима Эрдынеев хүтэлбэрилдэг. Звенодонь долоон хүн ажаллана. Тэдэнэр hайнаар хүдэлжэ, 450 центнер шэмэтэ үбhэ бэлэдхээ.

«Родина» колхозой Б. И. Колодиной хүтэлбэрилдэг комсомол-залуушуулай бригада габшагайгаар ажаллана. Тэдэнэр мүнөө 2346 центнер үбhэ хуряагаад байна.

В. СОРОЧЕНКО,
Хяагта.

ЭРТЫН УРГАСА ХУРЯАГДАНА

Улаан-Үдын хүдөөгэй аймагай «Искра» колхозой гурбан отделениин механизаторнууд үсэгэлдэр эртын ороohото ургамалнуудые хуряажа эхилбэ. Дүй дүршэлтэй комбайнернууд И. Е. Антонов, Н. Д. Мясников, В. В. Родионов, Л. К. Антонов болон бусад тариалан дээрэ түрүүлэн гаража хадалга хээ.

Үдэрэй туршада тэдэ 600 га талмай дээрэ таригдаhан горохой 15 гектарыень хадажа унагааhан байна. Шэниисэ эдеэшээ. Тиимэhээ хоёр-гурбан хоногой үнгэрхэдэ, «Искра» колхозой комбайнернууд шэниисэ түүбэрилэн хадажа захалха юм.

Э. ФАДЕЕВ.

ҺАЙНААР БЭЛДЭНЭ

Борьёогой совхозой түб тосхоной заха багта ороohо таряа хадагалдаг складай байра оршодог. Шэнэ ургасын таряа хуряалгада бэлэдхэл эндэшье габшагай түргэн ябажа байнхай. Складые даагша коммунист Иван Иванович Жаркойн хүтэлбэреэр эндэхи хүдэлмэришэд энэ жэлэй ургасын таряа буулгажа сэбэрлэхэ талмай, тоогуудые жэгдэлэн сэбэрлэжэ, цементээр хушажа, ороohо хадагалха амбаар, складуудые сэбэрлэжэ, hалхитуулан хатаажа байнхай.

Мүн эндэ ороohо сэбэрлэдэг, хатаадаг машинанууд заhабарилагдана. Механизаторнууд С. Хайдуров, Р. Гизьятов болон бусад үглөөнhөө үдэшэ болотор тэдэ машинануудые сэбэрлэн, жэбэ жохыень угаажа, элдэб узелнуудыень тоhодожо, тааруулан табина.

— Шэнэ ургасын таряанай буутар складнай гүйсэд бэлэн болохо,—гэжэ складые даагша Иван Иванович Жаркой мэдүүлнэ.

В. БАШАРОВ.
Зэдын аймаг.

ҮБҺЭШЭДТЭ ПРОПАГАНДИСТНУУД АЙЛШАЛНА

...эл бэлэдхэлтын тон ха...татай хаhын ороод байха... үбhэшэдэй дунда ниитэ-по...ическэ хүдэлмэри ябуулха ... Тиимэhээ «Гигант» кол... партийна комитет үбhэ ...ын эхилхэhээ урдахана ... партийна суглаа зарла... үбhэ хуряалгын үедэ ниитэ...ическэ хүдэлмэри яажа ... гэhэн асуудал коммунистнууд болон ажахын агитатор, пропагандистнууд зүбшэн хэлсээ hэн. Тэрэл суглаан дээрэ үбhэшэдтэ саг үргэлжэ лекци уншажа, hонирхолтой хөөрэлдөөнүүдые хэжэ, орон доторoo, мүн хилын саанашье боложо байhан hонирхолтой ушарнуудтай танилсуулжа байха лекторнүүдэй болон агитаторнуудай бүлэгүүд эмхидхэгдээ hэн. Тиихэдээ лектор, пропагандист бүхэн үбhэшэдэй звено, бригадануудые өөhэд өөhэдтөө даажа абаhан байгаа.

Мүнөө пропагандист, агитаторнууд үбhэшэдэй байрлаhан газарнуудаар саг үргэлжэ эрьежэ, бригада, звено бүхэнэй хэр зэргэ ажаллажа байhые бэе бэедэнь дуулгажа, социалис мүрысөөнэй дүнгүүдые согсолжо, мүн бүхыдөө хэды шэнээн үбhэ тэжээл бэлэдхэгдээд байhые дуулгадаг. Эндэ ажахын главна агроном А. В. Березкин илангаяа hонирхолтой зүйлнүүдые хөөрэдэг, дуулгадаг юм. Мүн хүдөөгэй библиотекэнүүдые даагшад О. В. Медведева, Л. М. Ставская гэгшэд мүн лэ оролдосотой хүдэлнэ. Тэдэнэр hонирхолтой хөөрэлдөөнүүдые үнгэргэхын хажуугаар үбhэшэдтэ нүүдэл библиотекэ асаржа, шэнэ газетэ, журналнуудые уншуулдаг юм.

Ю. ГУТОРОВ.
Загарай.

ИНДИИН РЕСПУБЛИКЫН ПРЕЗИДЕНТ ДОГОВОРЫЕ ЭСЭСЛЭН БАТАЛБА

ДЕЛИ, августын 13. (ТАСС). Эб найрамдал, хани барисаан, харилсаа холбоон тухай Совет Социалис Республикануудай Союзай ба Индиин Республикын хоорондо 1971 оной августын 9-дэ Нью-Делидэ гар табиhан договорые Индиин президент В. В. Гири эсэслэн баталаа гэжэ эндэ тусхайтаар соносхогдоо.

Совет-индиин договор эсэслэн баталагдаба

Эб найрамдал, хани барисаан, харилсаа холбоон тухай Совет Социалис Республиканудай Союзай ба Индиин Республикын хоорондохи договорто 1971 оной августын 9-дэ Нью-Делидэ гар табигдаа hэн. Совет правительствын зууршалhан, СССР-эй Верховно Соведэй палатануудай гадаадын хэрэгүүдэй талаар комиссинуудай hайшааhан энэ договорые СССР-эй Верховно Соведэй Президиум августын 13-да нэгэн дуугаар эсэслэн баталаа.

ССР Союзай Министрнүүдэй Соведэй даалгабаряар СССР-эй гадаадын хэрэгүүдэй министр А. А. Громыко Президиумэй заседани дээрэ элидхэл хээ.

Эб найрамдал, хани барисаан, харилсаа холбоон тухай договор баталалга Советскэ Союзай ба Индиин Республикын хоорондохи харилсаануудай түүхэдэхи элитэ ехэ ушар уласхоорондын томо ушар болоно гээд тэрэ хэлээ.

Советскэ Союзай ба Индиин хоорондохи нягта хани барисаан хадаа Ази түби дээрэ эб найрамдал хангаха шухала түшэг тулгууринуудай нэгэн, бүхы уласхоорондын эб найрамдалай шухалын шухала хубинуудай нэгэн болоно гэжэ нэмээлтэгүйгөөр хэлэжэ болоно. Дэлхэйн хэрэгүүдтэ шухала ба эдэбхитэй үүргэ дүүргэдэг хоёр томо гүрэнэй хоорондохи харилсаанууд тухай эндэ хэлэгдэнэ.

Индиин Республика уласхоорондын шухалын шухала асуудалнуудаар таарамжатай хараа бодол баримталдаг байгаа, баримталhааршье, эб найрамдал бэхижүүлхэ, сэрэгэй тулалдаануудые усадхаха, уласхоорондын шахардуу шанга байдал hуларуулха зорилгоор Советскэ Союзай оруулhан дурадхалнуудые дэмжэдэг байна.

«Уласхоорондын хэрэгүүдээр Индиин правительствын амгалан ёhоной, бэеэ даанхай хараа шугам баримталалга, хоёр ороной арадуудые холбодог заншалта хани барисаанай мэдэрэл—эдэ бүгэдэ совет-индиин харилсаа холбооe гүнзэгырүүлгэдэ туhална» гээд партиин XXIV съезд дээрэ КПСС-эй ЦК-гай тоосоото элидхэл хэхэдээ, нүхэр Л. И. Брежнев тусгаар тэмдэглээ hэн.

Договорто гар табигдаhанhаа хойшо оройдоол хэдэхэн үдэрэй үнгэрбэшье, энэ договор уласхоорондын мүнөөнэй харилсаануудта шухала хубинь боложо батаар ороод байна. Советскэ Союз тушаа гү, али Инди тушаа өөрынгөө политика тодорхойлходоо, хэншье энэ договорые хараадаа абангүй гаража шадахагүй гээд А. А. Громыко мэдүүлээ.

Индиин эсэслэн баталаад байhан энэ договорые совет арад hайшаана, Индиин арад hайшаана, арадуудай эб найрамдалай ба дэбжэлтын аша туhые үнэтэйдэ тоолодог хүнүүд бултадаа hайшаана. Тиихэтэй хамта, Азида, мүн Азиhаа ондоо тээгүүршье оршон байдалые орёо шахардуу болгохые эрмэлзэгшэдые, бэелүүлэгдээд байгаа hаа, оршон байдалые шэнээр улам шахардуу болгохоор түсэбүүдые зохёогшодые энэ договор аягүйрхүүлэн сошордуулаа. Зүгөөр тэдэнhээ ондоогоор хандалгые хүлеэхын аргагүй.

СССР-эй Верховно Соведэй палатануудай гадаадын хэрэгүүдэй талаар комиссинуудай тобшолол тухай Национальностьнуудай Соведэй гадаадын хэрэгүүдэй талаар комиссиин түрүүлэгшэ, КПСС-эй ЦК-гай секретарь Б. Н. Пономарёв мэдээсэл хээ.

Бүгэдэнэй hанамжын ёhоор, Советскэ Союз ба Инди договор баталхадаа, Азидахи ба бүхы дэлхэй дээрэхи политическэ харилсаануудай хүгжэлтэдэ элитэ нүлөө үзүүлхээр уласхоорондын ехэ удха шанартай хэрэг бүтээбэ. Энэ хэрэгэй удхань, хараа шэглэлынь тон эли гээд тэрэ тэмдэглэбэ.

Социальна дэбжэлтын ба эб найрамдалай түшэг тулгуури болоогшо хүсэн түгэс социалис Советскэ Союз, арадуудай эб найрамдалай ба национальна бэеэ даанхай байдалай түлөө эдэбхитэйгээр тэмсэдэг хахад миллиард хүн зонтой Инди эзэрхэг түримхэй политикада, колониализм ба шэнэ түхэлэй колониализмда эсэргүүсэн, шахардуу шанга байдал hуларуулхын түлөө, эб найрамдал хангахын түлөө тэмсэлэй нангин хэрэгтэ өөhэдынгөө хүсэлэл оролдолгые бүри нягтаар нэгэдүүлхэ байна.

Мүнөөнэй дэлхэй дээрэ уласхоорондын асуудалнууд имагтал амгалан ёhоной харилсаа холбоо байгуулха аргаар шиидхэгдэжэ шадаха гэhэн бата этигэл найдабари совет-индиин договор соо элирхэйлэн мэдүүлэгдэнэ. Зэбсэгтэ тулалдаануудта хабаадалсадаг гүрэнүүдые дэмжэхэhээ бэеэ бариха гэhэн уялгые али али тала абаhан байна. Манай оронуудай нэгэндэ добтолгын хэгдээд байгаа hаа гү, али пимэ добтолгын хэгдэхэ аюулай тохёолдоод байгаа hаа, эб найрамдал болон аюулгүй байдал хангахын тулада хэлсээ хэгшэ хоёр талын яаралтай хэмжээнүүдые абаха шухала байhые договор хараална. Энэ ушар хадаа эб найрамдал хамгаалха хэрэгтэ туhалха, сэрэгэй тулалдаануудые hүжэрөөлгэдэ, эзэрхэг түримхэй ябуулгануудые хэлгэдэ hаад ушаруулха үүргэтэй.

Баталагдаhан договор совет-индиин хоёр талын харилсаанда түүхэтэ шата боложо үгэхэ, договор хадаа эдэ харилсаануудые хүгжөөлгэдэ шэнэ, бүри толотомо хуудаhа нээжэ үгэхэ. Эб найрамдалай ба хани барисаанай аша туhада, хүршэ hайн ба али бүхы талын харилсаа холбооной аша туhада тааруугаар харилсаагаа саашадань гүнзэгырүүлхые манай оронуудай ба арадуудай хамтаараа эрмэлзэдэг байhые договор харуулна гээд үгэ хэлэгшэ тэмдэглээ.

Индитэй хани барисаагаа бэхижүүлхэ ба үргэдхэхэ талаар Советскэ Союзай шууд сэхээр баримталдаг хараа шугам ниитын ондо ондоо байгуулалтатай гүрэнүүдэй энхэ тайбанаар зэргэ оршон байха ленинскэ гол ёhонуудые бэелүүлгын эли тодо жэшээ боложо үгэнэ. Тиихэтэй хамта, энэ хадаа арадуудай национально-сүлөөрэлгын хүдэлөөе али болохоор дэмжэхэ манай хараа шугамай бодото бэелэлынь болоно.

Советскэ Союзай ба Индиин хоорондо баталагдаhан договор хадаа манай ороной таатай hайн, амгалан ёhоной политикын шэнэ гэршэ, КПСС-эй XXIV съездын табиhан амгалан ёhоной программые бэелүүлхэ замдахи томо алхам болоно.

Советскэ Союзай ба Индиин хоорондохи хани барисаан жэлhээ жэлдэ улам үргэдхэгдэжэ, манай агууехэ арадуудай хоорондохи аха дүүгэй холбооной hүлдэ тэмдэг болоhон Бхилайн ба Бокарын булад шэнги бүри бата бэхи болохо гэжэ этигэжэ байhанаа Б. Н. Пономарёв элирхэйлэн мэдүүлээ.

СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшын орлогшо, Узбегэй ССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Н. М. Матчанов, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй гэшүүн, КПСС-эй Московско областной комитедэй нэгэдэхи секретарь В. И. Конотоп, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй гэшүүн, Горьковско С. Орджоникидзиин нэрэмжэтэ авиационно заводой токарь, Социалис Ажалай Герой С. С. Цецегов, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй гэшүүн, КПСС-эй Башкирай обкомой нэгэдэхи секретарь М. З. Шакиров, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй гэшүүн, Винницкэ облгүйсэдкомой түрүүлэгшэ, Социалис Ажалай Герой В. М. Кавун, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшын орлогшо, Грузиин СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Г. С. Дзоценидзе заседани дээрэ үгэ хэлээ. Договорые эсэслэн баталха шухала гэжэ тэдэнэр бултадаа нэгэн hаналтайгаар хэлэhэн байна.

КПСС-эй XXIV съездын тодорхойлhон гадаадын политическэ хараа шугамые Советскэ Союзай шууд сэхээр, эдэбхитэйгээр бэелүүлжэ байhан тухай совет-индиин договор гэршэлжэ үгэнэ гээд СССР-эй Верховно Соведэй Президиум тэмдэглээ.

Хаража үзэгдэhэн асуудалаар Указые СССР-эй Верховно Соведэй Президиум нэгэн дуугаар баталан абаа.

Эб найрамдал, хани барисаан, харилсаа холбоон тухай ССР Союзай ба Индиин Республикын хоорондохи договорые эсэслэн баталха тухай Указда СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Н. В. Подгорный, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Секретарь М. П. Георгадзе гараа табяа.

Эсэслэн баталалгын грамотада Н. В. Подгорный мүн лэ гараа табиhан байна.

(ТАСС).

...ЭНЭДХЭГДЭҺЭН ГАЗАР НЮТАГТАХИ ҺАЙНДЭР

...ЗЫЛ, августын 13. (ТАСС). Саянай буурал сагаан ...нуудай саана оршодог Тувын автономито республикын ажалшадай ехэ hайндэр болобо. Тувада арадай ре... болоhоор 50 жэлэй ойе тэдэнэр баяр баясхалантай... ...дэглээ.

...ын АССР-эй ниислэл Кызыл город гоё hайханаар шэ...нэй. Баярай hайндэртэ хабаадахын тулада промыш...ын ба хүдөө ажахын түрүүшүүл, эрдэм ухаанай ба ... ажал ябуулагшад, партийна ба советскэ хүдэлмэри..., революциин ветеранууд республикын бүхы районуудhаа ерэhэн байна.

...арадай революциин болоhоор 50 жэлэй ойдо зо...жа, Тувын АССР-эй Верховно Соведэй ойн баярай сесси Кызылдэ болоо.

КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой составые сессидэ хабаадагшад хүндэлэлэй президиумдэ ехэ дэбжэлтэтэйгээр hунгаа.

Партиин Тувын обкомдо, Тувын АССР-эй Верховно Соведэй Президиумдэ, республикын Министрнүүдэй Соведтэ КПСС-эй ЦК-гай, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй эльгээhэн амаршалгын бэшэгые КПСС-эй ЦК-гай гэшүүн, партиин областной комитедэй нэгэдэхи секретарь С. К. Тока нэрьемэ альга ташалган доро уншаа.

С. К. Тока сесси дээрэ үгэ хэлэхэдээ, Тувын арадай хуби заяанда 1921 оной арадай революциин түүхэтэ удха шанартай байhан тухай дэлгэрэнгыгээр тогтожо хэлээ.

КПСС-эй XXIV съездын түүхэтэ шиидхэбэринүүдые амжалтатайгаар бэелүүлхын тулада бүхы хүсэ шадалаа зорюулхабди гээд КПСС-эй ленинскэ ЦК-е, Советскэ правительствые Тувын коммунистнуудай, бүхы ажалшадай зүгhөө С. К. Тока найдуулаа.

Баярай hайндэртэ ерэhэн айлшад — Красноярскын, Буряадай, Яхадай, Хальмагай, Эрхүүгэй, Хакасай түлөөлэгшэд сесси дээрэ амаршалгын үгэнүүдые хэлээ. Монгол Арадай Республикын хүршэ аймагуудай делегацинуудай түлөөлэгшэд hайндэртэйнь дашарамдуулан, Тувын арадые халуунаар амаршалаа.

КПСС-эй Центральна Комитедтэ, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумдэ, СССР-эй Министрнүүдэй Соведтэ эльгээгдэхэ амаршалгын бэшэгые сессидэ хабаадагшад нэгэн дуугаар баталан абаа.

Тувын ниислэлэй түбэй талмай дээрэхи В. И. Ленинэй памятнигай дэргэдэ ойн баярай сессидэ хабаадагшад веногуудые табяа. Революционно ба дайшалхы алдарай хүшөөнүүд ба памятнигуудай дэргэдэ сэсэгүүд табигдаhан байна.

Колхозой табан жэлэй хүсэтэ алхам

ҮҮСХЭЛ ГАРГАҺАН АЖАХЫДА

— Бүхыдөө 500 мянган центнер таряа, 38—40 мянган центнер мяха, 100 мянган центнер һү, 2,3 мянган центнер нооһо, 2 миллион үндэгэ абаха түсэбтэй.

— Табан жэлэй түсэбһөө гадуур колхоз гүрэндөө 35 мянган центнер таряа, 6 мянган центнер мяха, 13 мянган центнер һү, 250 центнер нооһо, 250 мянган үндэгэ худалдаха.

— Ажалай бүтээсые 40 процентээр дээшэлүүлхэ, урдахи табан жэлэйхидэ орходоо эдеэ хоолой зүйлнүүдые жэлдээ 23 процент ехээр үйлэдбэрилхэ, бүхы олзо доходоо 2,6 миллиондо хүргэхэ.

— Бүхы адууһа малаа өөһэдынгөө бэлэдхэһэн үбһэ тэжээлээр гүйсэд хангаха. 1970 онойхиһоо жэл бүри 2 дахин ехэ үбһэ тэжээл бэлэдхэдэг болохо.

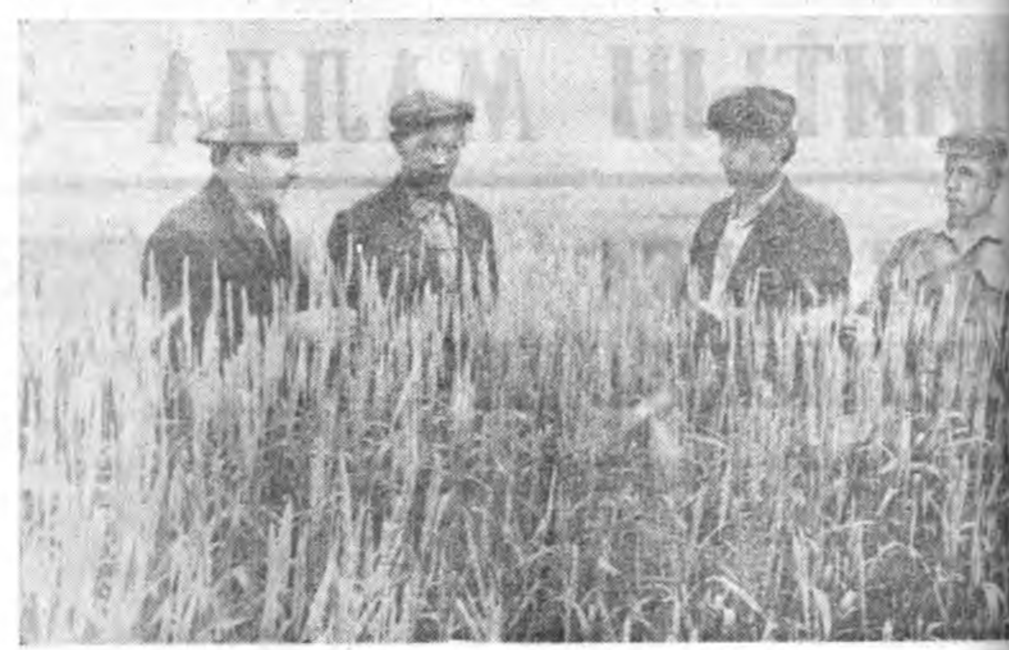

Байгша ондо колхозой таряалан ... баян ургаса гараа. Гектарай дунда зэ... 20 центнер таряан абтахаар хүлеэ...
ЗУРАГ ДЭЭРЭ: КПСС-эй Хяагтын ... комой секретарь П. Е. Белозёров, ко... зой шалгалтын комиссиин түрүүлэгшэ ... Кривогорницын, отделениие эрхи... И. Г. Савиновский, бригадир А. С. М... мов гэгшэд Үбэр-Хэрээтын таряалан ...

М. НАМЖИЛОВАЙ фо...

I. УРАГШАА ДАБШАХА ЗАМ ЗААГДАА

Миил һанаад үзэхэдэ, табан жэл гээшэ тиимэшье ехэ болзор бэшэ ааб даа. Теэд үнэндөө энээхэн үе соо манай орон дотор хэды ехэ гайхамшагта юумэн хэгдэнэ, бүтээгдэнэ гээшэб! Гансахан үнгэрэгшэ наймадахи табан жэлэй туршада Совет орон доторнай хэдэн зуун шэнэ фабрика, завод, шахта, руднигууд баригдаа, хооһон талада шэнэ хото городууд бодхогдоо, асари томо электростанцинуудай һүртэ галнууд ялараа ха юм. Худөө нютагууднайшье хүгжэн һалбаржа, танигдахаар бэшэ боложо байна.

Юрэдөө эдэ бүгэдые бултыень тооложо барахын аргагүй.

Иигээд ерэхэдээ наймадахи табан жэлнай гансашье продукци ехээр үйлэдбэрилхэ, хүн зоной ажабайдалые эрид һайжаруулха эрхэ нүхэсэл бии болгоо бэшэ, мүн манай Совет ороной саашадаа улам хүсэтэйгөөр һалбаран дэбжэхэ, бүри ехэ амжалта туйлаха үндэһэ һуури табижа үгөө. Тиимэһээ юһэдэхи табан жэлэй түсэбэй эрхимээр дүүргэгдэхэ байһанда совет хүнүүд бүхы сэдьхэлһээ этигэнэ, хүсэн дээрээ хүсэ нэмэн хүдэлнэ ха юм. Энээн тухай КПСС-эй XXIV съезд дээрэ Л. И. Брежнев онсолон зааһан байна.

Тиигэбэшье асари ехэ түсэб, зорилгонууд миил зүндөө дүүргэгдэшэхэгүйнь элитэ. Энэмнай оло миллион хүн зоной һайн һайхан хүсэл эрмэлзэлгын эршэтэ шанга ажалай ашаар лэ бэелүүлэгдэхэ байна. Олон тоото жэжэ гол горход нииилэхэдээ, хүсэ ехэтэ мүрэн боложо урдадаг гээшэ. Тэрээн шэнги хүн бүхэнэй, коллектив бүхэнэй өөһэд өөһэдынгөө түсэб, даабариие үдэр, һара, жэл бүри амжалтатайгаар үлүүлэн дүүргэжэ байгаал һаань, бүхы оронноймнай табан жэлэй түсэб болзорһоонь урид бэелүүлэгдэхэ бшуу.

Эдэ бүгэдые һайн ойлгожо, манай «Родина» колхозой ажалшад, малшад түрэл Коммунис партиингаа XXIV съездын шиидхэбэри бэелүүлхэ хэрэгтэ хубитаяа оруулхын түла өөһэдынгөө арга боломжые хаража үзөөд, юһэдэхи табан жэлэй түсэбые болзорһоонь урид дүүргэхэ гэһэн социалис уялга абаа юм. Тиигээд республикынгаа хүдөөгэй бүхы ажалшадые социалис мүрысөөндэ эдэбхитэйгээр оролсохыень уряалһан байгаа.

Колхозой үнинэй механизаторнууд Алексей Бабаилов, Дмитрий Климов.

Хэнэйшье мэдэһээр бүхы юумэеэ уридшалан бодомжолжо, тодо һонороор тоолоо, нарин нягтаар түсэблөөгүй һаа, ямаршье һайн уялга, хүсэл зорилго миил хооһон шууяан, гоё гоё хөөрэлдөөн болоод лэ һалашаха бшуу. Тиимэ юумэнэй болохогүйн тула съездын дүүрэмсээр, урид табиһан табан жэлэйнгээ түсэбые үшөө дахин хаража, шэнэ эрхэ байдалда тааруулан, шэнээр табиха гэжэ шиидээ һэмди. Фермэ, бригада, отделенинүүдтэ һаалишад, малшад, хонишод, гахайшад, механизаторнуудай суглаа зарлажа, түсэбэйнгөө пункт бүхэниие наринаар зүбшөөбди. Хайшан гээ һаа, эдеэ хоолой зүйл ехээр үйлэдбэрилхэб, тиигэхын түлөө юу хэхэб гэжэ хүн бүхэнэй һанамжа, дурадхал шагнаһан байгаабди. Нэн түрүүн табан жэлэй түсэбые болзорһоонь урид дүүргэхын тула бүхыдөө хэды шэнээн ороoһо таряа, мяха, һү, үндэгэ, нооһо абахаб, тэрэниие үйлэдбэрилхын тула ямар ажал хэхэб, хэды шэнээн ямар шанартай үбһэ тэжээл хэрэгтэйб, ямар гаргаша хэгдэхэб гэжэ тоолохо, тодорхойлхо шухала болоо һэн. Энээндэ тоо бүридхэлшэд, экономистнууд, түсэблэгшэд олоороо хабаадуулагдаа. Мүн аймгүйсэдкомой худөө ажахын управлениин мэргэжэлтэд, статуправлениин хүдэлмэрилэгшэдшье манда ниилээд ехэ туһаламжа хүргөө.

Тиигэжэ шэнэ табан жэлэй түсэб табилгада колхозник бүхэн эдэбхитэйгээр хабаадалсаа гэхэдэ алдуу болохогүй. Энээн тухай колхозой үнинэй механизатор М. К. Петров иигэжэ хэлээ һэн:

— Таряалангайнгаа нүгөө захада, эли газарта модо хадхаад, тэрэнээ алдангүй хаража, тракторaa залан ябахада загуун сэб сэхээр татагдадаг, газаршье сэбэрээр, далангүйгоор хахалагдадаг юм. Тэрээн шэнги энэ табан жэлэймнай түсэб колхозой үйлэдбэри, экономикые зүбөөр, урагшатай һайнаар эрхилхэ хараа шугамнай болоно гээшэ.

Тон зүб хэлээ. Урдынхидал гол түлэб багсаан татаад түсэблэхэ саг дүүрээ. «Предприяти бүхэнэй оорынь онсо байдалые харааda абан, ажахые хүтэлбэрилхэ түрүү онол арганууды, мүн шэнэ техникэ, технологи болон эрдэм наукын туйлалтануудые үйлэдбэридэ зүбөөр хэрэглэжэ шадаагүй һаа, худөө ажахые хурдан түргэнөөр хүгжөөхэнь бэрхэтэй» гэжэ КПСС-эй XXIV съездын шиидхэбэри соо заагдана.

II. ЭЛБЭГ ТАРЯАН — ҮЙЛЭДБЭРИИЕ ХҮГЖӨӨХЭ ҮНДЭҺЭН

Манай колхоз гол түлэб ороoһо таряа, хартаабха ургуулха, мяха, һү, нооһо, үндэгэ абаха гол шэглэлтэй, олон һалбаритай ажахы юм. Эдэнэй али нэгые болюулаад, нэгэ гол шэглэл барижа мэргэжээ һаа яахаб гэжэ зариман дурадхадаг. Теэд баһа газар нютагайнгаа эрхэ байдалые хараада абалсажа, шадаал һаа али бүхы продукци ехээр үйлэдбэрилхэ, тэрэнэйнгээ хэр зэргэ ашаг олзотойе хараалалсаха ёһотой ха юмбибди. Жэшээнь, манайда таряан, хартаабха һайн ургадаг. Тиимэ һэн хойноо гахай, тахяа үсхэбэрилхэдэ таатай болоно. Бүхы сабшалангайнгаа уһалагдадаг, ургаса һайнтай, мүн кукурузын силосэй ехээр дарагдадаг хадань эбэртэ бодо мал, үнеэдые олоор бариха болоно бшуубди. Тиихэдэ эндэмнай һайн ногоотой хада гүбээ олон, хонин һүрэгые үсхэбэрилхэдэшье баһал өөрэгүй гээшэ.

Шэнэ табан жэлдэ ажахын бүхы һалбаринууд ямараар хүгжөөгдэхэ болоноб?

Таряан ажалые абаад үзэе. Колхоз бүхыдөө 9 мянга шахуу гектар таряанай газартай, тэрэнэйнгээ 5700 гектартань ороoһото ургамалнуудые, тэрэ тоодо 4050 га дээрэнь шэниисэ таридаг юм.

Һүүлэй таба-зургаан жэлэй туршада манай ажахыда таряалангай ургасые дээшэлүүлхэ талаар бага бэшэ хүдэлмэри хэгдээ. Илангаяа колхозой главна агроном Фёкла Сергеевна Ворона гэгшын оролдолгоор бүхы газарнай наринаар шэнжэлэгдэжэ, хүрьһэнэй карта зохёогдоод, тэндэ хэгдэхэ хүдэлмэриин технологическа карта табигдаа. Тэрэнэй үндэһөөр таарамжатай севооборот нэбтэрүүлэгдээ. Нэн түрүүн таряанай газарые һайса уһалха, үтэгжүүлхэ, ургасыень дээшэлүүлхээр ургамалнуудые һэлгүүлэн тариха арга ургэнөөр хэрэглэдэг болообди. Таряалан дээрэхи бүхы хүдэлмэри агротехникын нарин болзорто, һайн шанартайгаар хэгдэдэг болоо. Һүүлэй үедэ бүхы шэниисэмнай имагтал эрхим шанартай, нэгэдэхи классай үрэһөөр таригдана. Эдэ бүгэдын ашаар хэрбээ 1966 ондо гектар бүриһөө дунда зэргээр 15,9 центнер таряан абтаһан һаа, нёдондо бүхы таряалангай га бүриһөө 19,8 центнер ургаса хуряагдаа һэн. «Газар таряалан эрхимээр эдлэн хэрэглэдэг бригада» гэһэн нэрэ зэргэдэ хүртэһэн колхозой гурбан бригаданууд (бригадирнарынь С. А. Алемасов, И. И. Яковлев, С. И. Капустин) үнгэрэгшэ жэлдэ бүхы газарайнгаа га бүриһөө 21—22 центнер таряа хуряагаа.

Энэ туйлаһан зарим тэды амжалтаараа һанаагаа амарнагүйбди. Шэнэ табан жэлдэ ороoһо таряанай тогтууритай һайн ургаса абахын тула үшөөл ехэ юумэн хэгдэхэ байһаниинь элитэ. Илангаяа Тамирай, Үбэр-Хэрээтын уһалууриин һубаг ханаабуудые шэнэдхэн заһажа, адагынь 1500 гектар таряалан уһалдаг болгохо, тэрэнэйнгээ 50 процентдэ шэниисэ, бэшэндэнь хартаабха, кукуруза, куузику ургуулдаг болохо зорилготойбди. Тиигэбэл, ямаршье уларилтай жэлдэ тогтууритай баян ургаса абтаха байна.

Мүнөө бүхы таряалангайнгаа 15—16 процентыень сэбэр паар болгонобди. Саашадаа энээниие үшөө ехэ болгохо аргагүй байһан дээрэһээ гол түлэб намарай паар һайса хахалха бологдоно. Жэшээнь, энэ жэлдэ 1700 гектар хоёрлогдоһон паартай байбал, мүнөө намартаа үшөө 3500 гектарһаа бага бэшэ намарай паар хаһа саг соонь хахалжа бэлдэхэ байнабди. Тиигэжэ шэниисынгээ ехэнхиие сэбэр паар дээрэ таридаг болохобди. Таряанай ургасые дээшэлүүлхын тула, жэшээнь, бүхы 800 гектар кукурузынгаа газарые намар хуу хахалаад, хойто хабарынь тэрэнэйнгээ 400 гектартань шэниисэ таридаг болохомнай.

Гэбэшье гансахан энээгээр таряалангай ургасые эрид дээшэлүүлхэнь бэрхэтэй. Тиимэһээ тэндээ наг шэбхэ, минеральна үтэгжүүлгэ үшөөл ехээр оруулха ёһотойбди. Хэрбээ нёдондо таряанай газарта 80 тонно минеральна үтэгжүүлгэ оруулһан һаа, ойрын жэлнүүдтэ энээнһээ гурба-дурбэ дахин ехэ үтэгжүүлгэ оруулдаг болохобди.

Таряанай үндэр баян ургаса ургуулаад, тэрэнэйнгээ моносогоршье хоолос гээлтэдэ оруулангүй хуряаха гээшэ баһа шухала. Колхоздомнай мүнөө 30 комбайн тоологдоно. Гэбэшье эдэмнай үшөөл үсөөдэжэ, хуряалга ехээр унжагайрна, таряан гээлтэдэ ороно. Комбайн бүхэндэ 300 гектар хүргэнэ ха юм. Илангаяа ехэнхи таряагаа амяарлан хадажа, хуряажа абахада ажалынь ехэ болоно бшуу. Теэд тиигэнгүй аргагүй. Ойрын жэлнүүдтэ комбайн олоор худалдажа абаха болонобди.

Урдаа табиһан зорилгоёо бэелүүлжэ шадабал,

> *„Ажахын түсэбүүдые хүнүүд лэ бэелүүлдэг. Совет хүн бүхэн өөрынгөө ажалаар коммунизмын түгэс илаха үдэрые улам ойртуулна“*
>
> (КПСС-эй XXIV съездын Директивэнүүдһээ)

юһэдэхи табан жэлдэ хамта 500 мянган центнер таряа абажа, тэрэнэйнгээ 110 мянган центнерынь гүрэндэ худалдахабди. Гансахан байгша ондо 100 мянган центнер ороoһон абтажа, 22 мянган центнерынь гэхэ гү, али түсэбһөө 1,5 дахин ехэ таряан гүрэндөө худалдагдаха.

III. АДУУҺА МАЛҺАА АШАГ ШЭМЭ ЕХЭЭР АБАХАБДИ

Колхозоймнай гол һалбари мал ажал болоно. Тусхайлбал, нёдондо бүхыдоо абтаһан 2,1 миллион түхэригэй продукциин хахадһаа һуралгүй ехэнь мал ажалһаа оруулагдаа.

Ойрын жэлнүүдтэ энэ һалбаряа улам саашань хүгжөөхэ, мяха, һү, үндэгэ, нооһо үшөөл ехээр абадаг болохо зорилготойбди. **Шэнэ табан жэлдэ колхоз гүрэндөө 35,6 мянган центнер мяха, 81 мянган центнер һү, 2830 центнер нооһо, 1,7 миллион үндэгэ худалдаха гэхэ гү, али түсэбһөө гадуур 20 процентээр ехэ мяха, 23 процентээр ехэ һү худалдаха байна.**

Энэ зорилгые һайнаар дүүргэхэ ямар арга боломжотойбибди?

Эбэртэ бодо мал тухай хэлэе. Мүнөө ажахыда 3030 гаран үхэр, тэрэ тоодо мянга шахуу үнеэд тоологдоно. Энэ табан жэл соо эбэртэ бодо малаа олошоруулангүй энэ хэмдэнь үлөөгөөд, үүлтэрыень һайжаруулха, ашаг шэмыень дээшэлүүлхэбди. **Түсэбэй ёһоор жэл бүхэндэ 810—875 үхэр тус бүридэнь гурба—гурба хахад центнер шэгнүүртэй болгожо тушааха гэхэ гү, али жэл бүри 2210 центнер (1971 ондо), 3010 центнер (1975 ондо) үхэрэй мяха гүрэндэ худалдаха зэргэтэй болонобди.**

Нэн түрүүн үнеэдһээ тугал олоор абажа, һайнаар, түргэнөөр түлжүүлхэ, хашарагуудые намар — үбэлдөө зүбөөр шахаха, зундаа бэлшээн таргалуулха хүдэлмэри үргэнөөр эмхидхэхэ гээшэ гол шухала. Байгша ондо, мүн ерэхэ жэлэй эхеэр гүрэндэ худалдагдахаар 840 үхэр холын бэлшээридэ абаашагдаад, һайнаар адуулагдана. Үнгэрһэн июнь, июль һарада малшад, Иван Пашков, Иннокентий Степанов, Семён Яковлев гэгшэд үхэр бүхэнэй шэгнүүрые сүүдхын 950—1000 грамм хүрэтэр нэмээгээ.

Илангаяа намартаа, үбэлдөө үхэрнүүдые һайнаар шахан таргалуулхын тула хэдэн жэлһээ тусгаар байра түхеэржэ, тэндэхи гол хүдэлмэриень оньһожоруулха, нэгэ газарта олон үхэр шахадаг болохо зорилго табинхайбди.

Һаалиин фермын үнеэд бэлшээри дээрэ.

Үнеэдые олон болгонгүйгөөр, имагтал ашаг шэмыень дээшэлүүлжэ, һү ехээр һааха болонобди. **Тусхайлбал, үнгэрэгшэ жэлдэ колхоздо үнеэн бүриһөө 1700 килограмм һүн һаагдаһан һаань, энэ жэлдэ — 1780 килограмм, харин 1975 ондо — 2100 килограмм һүн үнеэн бүриһөө һаагдаха зэргэтэй.** Тиигэжэ энэ үе соо жэл бүри хорёод мянган центнер хүрэтэр һүн абтаха ёһотой. Үнеэдэй һү шэмые иимэ түргэнөөр дээшэлүүлхэ аргатайшьебди. Манай Ивановкын фермэ (даагшань А. Л. Семёнов) колхоз соогоо эгээн түрүүлэн үнеэн бүриһөө 2000 килограмм һү һаанхай. Мүнөөшье эндэхил жэлэй үнгэрһэн долоо һарада үнеэн бүриһөө 1500 гаран килограмм һү һаагаад, аймаг дотороо социалис мүрысөөндэ эрхимлэжэ гараа. Баһал колхозоймнай Үбэр-Хэрээтын фермэ (даагшань нүхэр Кривогорницын) тэдэнтэй ана-мана ябалсана. Түрүү һаалишаднай Нина Паутова, Валентина Жарникова, Валентина Михайлова гэгшэд жэл бүри һү ехээр һаадаг юм.

Эдэ баримтанууд үнеэдэй һү шэмые эрид дээшэлүүлхэ арга боломжын манайда ехэ байһаниие гэршэлнэ. Һү ехээр һаахын хажуугаар фермэнүүдтэхи ажал оньһожоруулжа, һүнэй өөрынь үнэ сэн хямдаруулха хэрэгтэй. Мүнөө гансал Ивановка тосхоной фермэдэ үнеэдые һааха, наг шэбхэ сэбэрлэхэ, үбһэ тэжээл буйлуулха хүдэлмэри оньһожоруулагданхай. Энэ жэлэй эсэс болотор үшөө Үбэр-Хэрээтын фермэдэ оньһон түхеэрэлгэнүүдые тодхохобди.

Гахай үсхэбэрилгэ тухай. Энэ үедэ тэдэниие үшөөл олошоруулжа, **нёдондо гүрэндөө 2634 центнер гахайн мяха худалдаһан һаа, табан жэлэй һүүлшын жэлдэ 3 мянган центнер мяха бэлэдхэлэй пунктда тушаахабди.** Энэ зорилгые бэелүүлхын тула жэл бүри 3150—3500 поршоонхо түлжүүлхэ болонобди. Тиигээд, жэшээнь, нёдондо гахай бүхэниие дунда зэргээр 70 килограмм шэгнүүртэйгээр гүрэндэ худалдаа һаа, ойрын хоёр-гурбан жэлдэ шахамал гахай бүхэниие 110 килограммһаа бага бэшэ шэгнүүртэйгээр тушаадаг болохобди. Гахайн мяха гаргаша багатайгаар абахын түла Ивановка тосхондо нэгэ дорю 1000 гахай шахаха, бүхы ажалыень оньһожоруулагдаха типовой байра баригдажа эхилбэ. Эхэ гахай, нарай поршоонхонуудые байлгаха шэнэ байра баһал һаяар түхеэрэгдэхэ байна.

Колхозой гахайшад урдаа байһан ехэ зорилгые һайн ойлгожо, табан жэлэй түрүүшын жэлдэ эрхимээр хүдэлнэ. Жэлэй эхинһээ хойшо фермэдэмнай 1600 гаран поршоонхо абтаа. Михаил Красиковай хүтэлбэрилдэг бригада эхэһээ һая һалгаагдаһан 900 поршоонхо даажа абаад, тэдэнэйнгээ тус бүриин шэгнүүрые сүүдхын 300 граммаар нэмээнэ. Үнинэй гахайшан Владимир Петров нүхэдтэеэ жэлэй эхинһээ хойшо 480 гахай шахажа, тэдэнэйнгээ тус бүриин шэгнүүрые сүүдхын 600 граммаар нэмээбэ. Тэдэнэр һаяшаг тус тустаа центнер шахуу шэгнүүртэй 100 шахамал гахай мяханай комбинадта тушаажа, гурбадахи кварталай түсэб дүүргэлгэдэ ехэхэн хубита оруулһан байна.

Ороoһо таряа ехээр ургуулдаг газарта **хонин һүрэг үсхэбэрилхэнь** бэрхэтэй гэжэ зариман хэлсэдэг. Энээниие зүб гэхэгүйбди. Колхоздо 15,5 мянган хонид, тэрэнэй тэн хахадынь эхэ хонид үсхэбэрилэгдэнэ. Манай ажахыда энэ һалбари ашаг олзотой гэжэ тоологдодог. **Жэл бүри таба мянгаад хонидые таргалуулжа тушаагаад, 1900 шахуу центнер хониной мяха, мүн 470 гаран центнер нооһо гүрэндөө худалдажа, 560 гаран мянган түхэригэй ашаг олзо оруулнабди.**

Тиимэһээ түсэбтэ табан жэл соо хонидойнгоо үүлтэр һайжаруулжа, тарган мяха, торголиг нооһо улам ехээр абаха болонобди. Энэ талаар мүнөөшье зарим тэды алхам хэгдэжэ байна. Манай эндэ таарахаар нооһо ехэтэй нэгэдэхи классай эхэ хонидой зургаан отара илгагдаад, тусгаар харууһанда табигдаа. Тэрэнэй ашаар шэнэ түлгэнүүдэй тус бүриһөө 3,5 килограмм нооһон хайшалагдана. Зуун эхэ хонин бүриһөө хурьгадшье олон абтадаг болоо. Байгша ондо манай түрүү хонишод Семён Полонов, Леонид Бондарев, Константин Жаркой, Сергей Максимов гэгшэд зуун эхэ хонин бүриһөө 95—100 хурьга түлжүүлээ.

IV. ТЭЖЭЭЛ, ҮШӨӨ ДАХИН ТЭЖЭЭЛ

Адууһа малһаа түл олоор абаха, ашаг шэмыень эрид дээшэлүүлхын тула нэн түрүүн эрхим шанартай үбһэ тэжээл элбэг дэлбэгээр бэлэдхэхэ шухала гэжэ хэндэшье мэдээжэ. Энэмнай мал үсхэбэрилгын гол асуудал болоно бшуу.

Юһэдэхи табан жэлдэ адууһа малдамнай шэнээн, ямар хэмжээнэй протеин, каро... үбһэ тэжээл хэрэгтэйб гэжэ наринаар тоо... Жэшээлхэдэ, **үнгэрэгшэ жэлдэ малдаа эдю... бүхы үбһэ тэжээлнай 97,9 мянган ки... протеинтэй байбал, харин 1975 ондо аяар ... мянган килограмм протеинтэй тэжээл хэр...** Илангаяа ороoһо таряанай зүйл, таримал... жэлэй ногооной үбһэн, сенаж, витаминтай ... ногооной гурил гэхэ мэтэ протеин, карот... бэгтэй тэжээл ехээр бэлэдхэдэг болохо ... гол анхарал хандуулагдаха юм. **Хэрбээ нё... малдаа 32 мянган центнер таряа талха ... жа үгэһэн, 30 мянган центнер үбһэ ... һэн һаа, 1975 ондо малдаа 50 мянган ... таряа, 70 мянган центнер үбһэ бэлэдхэ... хэбди.**

Энэ зорилго шиидхэхын тула хоёр... жэл соо 600 гектар таряанай газарта ху... һэ тарижа, һайжаруулагдаһан сабшалан... хомнай. Хоёр фермын дэргэдэ хамта 200 ... та тусгаар һайжаруулагдаһан бэлшээри би... гогдохо. Хэрбээ мүнөө жэлдээ үнеэд, га... эдюулхын тула 60 гектарта шэмэтэ ургам... куузику таридаг һаа, саашадаа тэрэниие ... га газарта таряад, гектарай 500 центнер ... са абахын түлөө тэмсэхэбди.

Байгша ондо түрүүшынхеэ 300 тонно ... 90 центнер витаминтай үбһэ бэлэдхээбди... ногооной гурил татажа байнабди.

Манай ажахыда кукурузын силос яһала ... дарагдадаг. Кукурузын силосые үнеэдшье ... юм бэзэ, теэд энэмнай белок багатай аад, ... гүй шүлэ эдиһэндэл адли ха юм. Тиимэһэ... лосые шэмэ ехэтэй болгохын тула саашадаа ... рэндэ горох, обёос холижо таряад үзэхэ...

Хэнэйшье мэдэһээр малһаа абтаһан аша... мын өөрынь үнэ сэн ехэнхидээ үбһэ тэж... дулдыдадаг гээшэ. Ажалай оньһожоруула... тэжээл бэлэдхэлгын гаргашын ехэ, шана... мууһаа боложо, зарим продукцимнай ... байна. Илангаяа һүнэй, гахайн мяханай ... ной өөрынь үнэ сэн үшөө ехэ зандаа. Энэ ... баһал хэхэ юумэмнай ехэ.

* * *

Табан жэлэй туршада эдеэ хоолой зүй... дые ехээр худалдажа, илангаяа түсэбһөө ... горитой худалдажа, сэбэр олзо доход ... оруулха гэһэн гол зорилго урдаа таби... **Колхоз 1971—1975 онуудай туршада түс... гадуур 30 мянган таряа, 5645 центнер ... 15800 центнер һү, 240 мянган үндэгэ, ... центнер нооһо худалдаха байна бшуу.**

Тиигэжэ колхознай үнгэрэгшэ табан ... жэлдээ дунда зэргээр 2,1 миллион түхэри... дунци гүрэндэ худалдаһан һаа, энэ табан ... соо дунда зэргээр 2,6 миллион түхэригэй ... хоолой зүйл гүрэндэ үгэхэ гэхэ гү, али ... ажахын продукци худалдалгын жэлэй ... зэргын хэмжээе 23 процентээр дээшэ... байна.

Ажахымнай шэнэ табан жэлэй түрүүшы... лые муу бэшээр эхилээ. Байгша оной ... рын түсэбэй ёһоор колхоз гүрэндэ 9,6 ... центнер һү худалдаха байһан аад, мүнөө ... һара соо 9460 центнер сагаан эдеэ эхэ ... үгөө. Тэрэшэлэн 260 мянган үндэгэ ... аад, 361 мянган үндэгэ бэлэдхэлэй ... орууланхай. Мяха, нооһо худалдаха ... болзор соогоо дүүргэгдэхэ байха.

Хабарай тарилгын хүдэлмэри хаһа саг ... хэгдэжэ, ургасын хойноһоо һайнаар харуу... даад, мүнөө таряалан дээрэмнай ороoһо ... най, хартаабха, кукуруза, куузикугай баян ... гаса эдеэшэжэ байна. Таряалангай гектар ... риһөө дунда зэргээр 18—19 центнер, ... сын газарһаа—20 центнер ургаса абтах... той. Манай түрүү кукурузашан Инн... Дампиловай даалаг газарта кукурузань ме... хуу үндэр болонхой. Хартаабхымнай бүхы ... зарһаа гектарай 135—140 центнер ургас... хом гараха гэжэ һанагдана. Мүнөө урга... ряалгын техникэ гол түлэб бэлэн болонхо...

Эдэ үдэрнүүдтэ үбһэ тэжээл бэлэдхэлгы... лүүн хүдэлмэри түлэг дундаа. Үһээтэй бор... хүшэр хүндэ байбашье һаань, колхозой пр... ни, партком бүхы хүн зоноо элсүүлэн ... жэ, хамаг арга боломжоёо хэрэглэн ажал... Бүхыдөө 16 мянга гаран центнер үбһэн бүр... доо, мүн дээрээ хушалтатай байрада оруу... электровентилятораар үлеэлгэжэ, 90 ... витаминтай үбһэн бэлэдхэгдээ, 300 тонн... наж дарагдаа.

И. АГАФОНО...
Хяагтын аймагай «Роди...
колхозой түрүүлэг...

350 ухибүүнэй һураха найман жэлэй һургуулиин һая баригдаһан шэнэ байшан.

Энэ хуудаһа манай тусхай корреспондент М. Намжилов бэлдэбэ.

ХИРУРГ, ЭРДЭМТЭ, ДЕПУТАТ

КУРГАН. Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнай инвалидуудай Курганска госпиталиин хирург Гавриил Абрамович Илизаров хорин жэлэй саада тээ эндэ худэлжэ эхилхэдээ, анха түрүүшынхеэ өөрынгөө зохёоhон шэнэ аппарат хэрэглэжэ эхилээ hэн. Мүнөө медицинын эрдэмэй доктор Г. А. Илизаров Ленинградай Р. Р. Вреденэй нэрэмжэтэ трематологиин ба ортопедиин научна шэнжэлгын институдай Курганай филиалые толгойлно. Тэрэнэй хүтэлбэри доро научна 38 хүдэлмэрилэгшэ ажалладаг юм.

Ажал хүдэлмэри ехэтэй байбашье, нүхэр Илизаров өөрынгөө дүй дүршэлые залуу врачнарта дамжуулан үгэдэг, мүн өөрөөшье операци хэдэг зангаараа. 20 жэлэй хугасаа соо тэрэ 2500 гаран хүндэ үбшэнтэндэ операци хэhэн байна.

Г. А. Илизаров ниитын хүдэлмэридэ эдэбхитэйгээр хабаадалсадаг, Курганска областной Соведэй депутат юм.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: операциин үедэ Г. А. Илизаровта (баруун гарта) хирург-ортопедүүд А. П. Барабаш, Г. М. Караулов туhална.

ТАСС-ай фотохронико.

ДУРДАЛГА

ХЭЖЭНГЫН ГОЛООР ҺЭБШЭЭЛНЭ...

1.

ЗУНАЙ НЭГЭЛ hайхан үдэр hэн. Хэжэнгэ нютагаархин нажарайнгаа hайндэр — hур харбаандаа сугларанхай. Тосхоной захада, голой ногоон эрьедэ хүхинэhэн найрай хашаа стадион дээрэ үнгэ бүриин сэсэгүүд hалбаршаhан шэнгеэр харагдажа, улаан, ягаан, сагаан, сэнхир хубсаhатай хүнүүд олоороо тэндэ hүндэлнэ.

hур харбаан... Буряад зоной заншалта hайндэр. Зунай тэнюун сагай нэгэ үдэр хүдөө нютагаймнай ажалшад зүлгэ ногоото таладаа сугларжа, үнгэрhэн жэлэйнгээ дүнгүүдые согсолжо, дабаhан дабаануудаа эрьен харангаа, ерээдүйдэ хэхэ зорилгонуудаа улам тодорхой болгоно ха юм. Жэлhээ — жэлдэ! Жэл бүхэндэ энэ үдэр нютаг нугымнай таряашад, малшад, хонишод эндэ уулзажа сэнгэдэг, бүхэ барилдаа хаража хужарладаг, залуушуулай hорилдоо, гүйлдөөе hайхашаадаг, ажалайнгаа амжалтанууд тухай дуулажа баясадаг, талын хүлэгүүдэй урилдаае хүлеэжэ ядадаг.

Эгээл энэ үедэ Худанай гол тээhээ бүмбэгэр заахан машина табилуулжа ерэбэ. Найрай хорёогой үүдэндэ тэрэнэй тогтохотой сасуу, хэдэн хүн тойрошобо:

— Өөрын машинатай хүмнай яаралгүй ябадаг юм байна.

— Шамайе тугаарай hурагшаланхай hэн.

— Ямпиловшни яаралгүй шамдуу hэмнай.

...Зунай hайндэрэй Улаан туг үргэгдэбэ. Ажалай түрүүшүүлые шэрэhэн машина ендэрэй урдуур үнгэрнэ. Түрүүшын машина дээрэ — ажалай баатарнууд, аймаг соогоо мэдээжэ болоhон хүнүүд: Н. Намсараев, А. Аюржанаев, Н. Галсанова, Б. Жамьянова, Ш. Намжилов, Т. Тугутов, К. Обунеева. Хоёрдохи машина үнгэрнэ. Гурбадахи машина дээрэ — Хэжэнгын совхозой түрүү хонишодой нэгэн Намсарай Ямпилов зогсолсоно.

Бүхы стадион—хэдэ мянган хүн зон ажалай түрүүшүүлдэ, Намсарай Ямпиловта болон бусадта альга ташана.

Бургаастайн хонишон нүхэр Ямпиловай шляпа малгай гэдэргээ сагнайн алданхай. Энэ хүнэй уйтахан нюдэд соо баярай ямаршьеб ошохон ялалзаад абана.

hайхан даа!

2.

НАМСАРАЙ Ямпиловай намтарай нэгэ зураг тон элихэнээр hанагдана.

...Эсэгэ ороноо хамгаалгын дайнай үе hэн. «Бүхы юумэеэ фронтдо!» гэhэн уряа хаанашье мэдээжэ. Хэжэнгын аймагай «Комсомол» колхозой 2-дохи бригада — Бургаастайн таряашад энэ хабар хэзээ хэзээнэйхиhээ олон анзаhаар газараа хахалба. Ушарынь юуб гэхэдэ, арбан дүрбэ, арбан таба хүрэжэ ябаhан хүбүүд, басагад hая hургагдаhан сарнуудаар газар хахалалсахаяа гараба. Тэдэнэй дунда Намсарай бии hэн.

Үдын сайлалганай болохо үеэр hамгад сугларжа, анзаhанай моридые эдеэлүүлжэ оробо. Хэнэй морин эсээб, хэнэй морин урагшаа ябажа үгэнэгүйб гэжэ гэмэрэлдэхэ хоорондоо хэниешьеб хайрлана.

— Барhан Баанхиин (Намсарайе нютагтань иигэжэ нэрлэдэг юм) сарнууд бурлаад булхяад зобооно даа.

— Энэ үхибүүндэ hайн мори үгэхэгүй саашань... Сар унуулжа юунэйхиниеш туляагаа юм даа..

— Шудхэршни нэтэрүүл... Мори абахагүйб, сараараа хахалуужаб,— гэжэ Бобой бригадирта бүбэрөөд абана hэн.

Үнэхөөрөөшье Намсарай буридаг хоёр сараар газар хахалдаг байгаа. Түрүүшээр сарнуудынь хүбүүе нилээдшье зобоогоо даа. Үнгэржэ ерэхэдээ, эсэшэhэн тэдэ малнуудынь буразаа дээрээ хэбтэшэхэ, яаралгүйхэн хибэдэhээ жажалха. Юугээршье сохи, нанша: нэтэршэhэн сарнууд hанаа амархан уухилалдаха. Хэды тиибэшье hаань, Намсарай хүбүүн арга мүрыень оложо, хашан хоёр малаар газар хахалжа ябаха. Түрүүшээр нормоёо дүүргээгүйдөө залуу анзаhашан яhалал уйлаганаха.

Нэгэтэ Сагаан-Жалгада хахалхаяа ошоhон Намсарай орой болотор бусабагүй. Бэшэ анзаhашаниинь хэлэхэдээ, Баанхи үшөөл хахалжа ябаа hэн гээ.

Улзытэ хадын оройгоор үдэшын толоной үни хада залирhан хойно Бургаастайн полевой станай гэрэй газаа эсэшэhэн хоёр сарай үүгэнэхэ дуулдажа, хүлөө шэрэшэhэн, гэдэhээ үлдэшэhэн Намсарай мориной хашаа тээшэ ошобо. Хүбүүнэй уралнуудынь хабарай хара hалхинда үлеэлгэжэ, хаха унанхай. Гарнуудынь шоройдо зуурагдажа, барьягар шэрүүн болошонхой.

...Намсарай Ямпилов иигэжэ ажалай намтарай хуудаhые дайнай тэрэ шэрүүн жэлнүүдтэ hэхэhэн юм. Намсарайн хахалhан газарта ургаhан таряан гүрэнэй амбаарта тушаагдажа, «хүрин тахал» — фашистнуудые дараха хэрэгтэ баhал нэмэри бололсоол хаш. Заатагүй бололсоо.

3.

НАМСАРАЙ Ямпилов хонишон болоhоор арба гаран жэлэй. Теэд эдээхэн жэлнүүдэй үедэ энэ хүнэй ажалша бүхэригынь эли тодоор харагдаа.

Үбэлэй hүни. Хурьгадай түлэг «адхаржа» байhан үе. Хонидоо эрьежэ Намсарай хэды дахин газаа гаража, хашаа руу хэды дахин ороно гээшэб? Унтаха нойр мартагданхай. Иимэ hүнинүүдые тоолохо болоо hаа, гарай арбан хурган сохом лэ хүрэхэгүй байха даа. Тиихэдэ бэлшээри дээрэ болоhон ушар Намсарайн зосооhоо мүнөөшье гарадаггүй. Хурьгадай шэнгэхэн маараа дуулаха бүхэндөө, тиихэдэ, үбэлэй янгинама жабартай үдэр олоороо саhан дээрэ түрэжэрхиhэн хонид нюдэндэнь харагдаад орхиходол гэдэг.

...Үбэлэйл нэгэ юрын үдэр hэн. Үглөөгүүр хониёо зааха халуулаад, адуулхаяа гараhан Намсарай юундэшьеб hанаагаа зобонги hэн. Юундэб гэхэдэ, түрүүшынхеэ хурьгалха хонидой дэлэншье мэдэгдэдэггүй.

Үдэ болохо багта хэдэн хонин hүрэгhөө гээгдээд hалабагүй.

«Хурьгалхаяа hанаа» гэhэн бодол Намсарайн толгойдо зуралзаба. Отараяа ошохо гэхэдэ, арай холо. Эндэ хээрэ хони түрүүлхэдэ баhа хайшааб?

...Яахашье аргагүй болоhон Намсарай хэдэн хурьгадые hэеы сумаадаа хэбэ, тиигээд бэшыень үбэртэлбэ.

Үдэшэ орой болоhон хойно хүхюутэй баяртай хонишон отараяа бусажа ерээ hэн.

4.

ТЭРЭ ГЭҺЭН саhаа хойшо олон жэл үнгэрөө. Намсарай Ямпилов нилээд ехэ дүй дүршэлтэй хонишон болоо. Жэл бүхэндэ шахуу 100 эхэ хонин бүриhөө 96—100 хурьга абажа, тобир тарганаар ногоондо табидаг. Энэшье жэлдэ 470 эхэ хонинhоо 460 хурьга абаа.

Мүнөө Намсарай Ямпилов гэр бүлөөрөө хони харууhална. Нүхэрынь—Чимитханда Гончикова—дүй дүршэлөөр баян хонишон.

...Хэжэнгын голоор мүнөө hэбшээлнэ. Сэгээн-Хуhанай арада Намсарай Ямпиловай звеногой бодхоожо байhан hүриин үндэр магнайе hэбшээхэн эльбээд, эльбээд абана.

«Зун, намартаа бэлшээжэ таргалhан хонитойшье hаа, hайн, бардам тэжээлгүй hаа бүтэхэгүй»,—гэжэ Намсарай Ямпилов hайн мэдэнэ. Тиимэhээ Бургаастайн түрүү хонишон, Хэжэнгынгээ совхоз соо мэдээжэ болоhон нүхэр Ямпиловай отарынхид үндэр үндэр hүринүүдые бодхоожо байна.

hайханаар абтаhан үбhэтэйл hааш, хонишон, шамда ямаршье хүйтэн үбэл аймшагтай бэшэл!

Г. ДАШАБЫЛОВ.

Хэжэнгэ.

Үбhэшэд, таниие ямараар ханганаб?

АГИТБРИГАДА СҮЛӨӨГҮЙ

Түбхэнэй аймагай түб Хэрэн тосхонhоо зүүн тээшээ асфальт харгыгаар «Уралец» түхэлэй шэнэхэн автобус зура сохин харайлгана. Досооhоонь:

hайхан сэгээн экспресснай hалхиншуугаар табилуулна,— гэhэн уянгата хонгёо, солгёон хүгжэмтэй дуунууд зэдэлжэ, тала дүүрэн хадарна. Энэ хадаа аймагай соёлой байшангай агитбригада Саянай совхозой үбhэшэдтэ концерт харуулхаяа зорижо ябана гээшэ.

Уданшьегүй эдэнэр Сохой гэдэг нугада ажаллажа байhан үбhэшэдтэ хүрэжэ ерэнэ. Тэдэнэй дунда hургуулиинхид бии. Арбан класс дүүргэhэн 12 үхибүүдые багша С. Н. Галсанова хүтэлбэрилнэ. Тэдэнэр тракторна косилка болон тармууртай. Аса, хажуур гэхэ мэтын гар зэмсэгүүдээр гүйсэд хангагданхай ааб даа.

— Бидэ даажа абаhан 120 гектар сабшалангайнгаа гектар бүриhөө 13 центнер үбhэ хуряахаар хараалнабди. Ногооной ургаса hайн, машина техникэмнайшье гэмгүй хүдэлнэ. Гар хажууршад Коля Тыкшеев, Гоша Томилов гэгшэд анха түрүүшынхеэ хажуур баряашье hаа, үдэр соо 0,25 гектар талмайн ногоо хиргана,— гэжэ хүтэлбэрилэгшэ багша хүхюутэйгээр хөөрэнэ.

Иигэжэ хөөрэлдэhөөр байтарнай, уран hайханай бүлгэмэйхид концертээ эхилхээр бэлэн болобо. Эхин түрүүн «Подмосковные вечера» гэhэн дуу Махмуд Киреев гүйсэдхэбэ. Удаа дараалан бүри hонин номернууд табигдана. Дарима Далбаева, Людмила Хахалова, А. Н. Тронов гэгшэдэй дуулаhан дуун харагшадые илангаяа hонирхуулба. Тэдэнэр хэдэ дахин уригдана. Автоклубай жолоошон Демьян Вотлов модошо дархан Александр Радченко хоёрой дуулаhан «Үбгэн капралай дуун», «Эхэ орон» гэдэг дуунууд бүришье hаа эльгэ зүрхэ хүдэлгэбэ ха.

hүүлээрнь энэ агитклуб Шабшарай нуга тээшэ шэглэн табилуулба. Тэндэнь суута хажууршан Шүлтэн Шагдурович Ангаровай звено хүдэлнэ. Бүри үглөөгүүр байхада, эдэнэртэ хүдөөгэй артистнуудай ерэхэ тухай соносхогдоо юм.

hаяын үдэрнүүдтэ таhалгаряагүйгөөр ороhон бороогой үбhэ урадхуулаашье hаа, үбhэшэд, соёлшодой хүсэл эрмэлзэлые зогсоожо шаданагүй.

В. БИЛЬТАГУРОВ,
хүдөө бэшэгшэ.

ҮНИ ХҮЛЕЭЛГЭДЭГГҮЙ

Үбhэндэ оролгын урда манай аймагай 5 автолавкын, аймагай соёлой байшангай агитбригадын, ажалшадай хэрэглэмжэ хангаха комбинадай нүүдэл мастерскойн түлөөлэгшэд тэжээл бэлдэгшэдые хангаха маршрудаа зохёоhон юм. Тэрэ маршрудынь аймагай ажахынуудта эльгээгдэhэн. Эдэнэр бултадаа нэгэн доро сугларангүй, харин нэгэл замаар аад, ондо ондоо сагта hубарижа, үбhэнэй бригадануудые тойроно. Жэшээнь, түрүүлэн ерэхэдэр оёдолшодой, медицинскэ хүдэлмэрилэгшэдэй, парикмахерай нэгэ бригадын ерээд ошоhоной hүүлээр, 5—7 хоноhон хойно автолавка үзэгдэнэ, тэрэнэй hүүлээр үшөө 5—7 хоноhон хойно агитбригада ерэнэ. Иигэжэ үбhэшэд саг соогоо эрилтэнүүдээ бүтээхэ аргатай болонхой.

Үhа шабарай бэрхэшээлнүүдые дабан, үбhэшэдые хангагшад hаяын сагуудта Хэжэнгын, «50 лет Октября», «Первомайский» совхозуудай сабшалангууд дээрэ ажаллажа ябаhан хүн зондо хүрөө юм. Тэдэнэр hаядаа Хэжэнгэ тосхонhоо зүүлжээ хаража мордохонь.

Ц. ЦЫРЕНОВ.

ДҮТЫНЬ НҮХЭД БОЛОНХОЙ

Хори тосхондо хүн зоной хэрэглэмжэ хангаха комбинадай шэнэ байшан баригдаhаар тиимэшье удаагүйнэй бэшэ юм. Гэхэ зуура, ажалшадай эрилтэ эли бодо hайнаар, богони болзор соо хангагдадаг болоо. Энээниие мүн ниитын ажалай тэжээл бэлдэлгэдэ ябаhан хүнүүд бэе дээрээ үзэнэ.

Жэшээнь, эдэ үдэрнүүдтэ манай «Шэнэ Үдэр» газетын редакцида Зэдэ-Тайлсын совхозой ажалшадhаа бэшэг ерээ. Тэдэнэр хүн зоной хэрэглэмжэ хангаха Хориин комбинадай нүүдэл мастерскойн хүдэлмэрилэгшэдтэ баярые хүргэжэ байна.

Комбинадай хубсаhа эсхэгшэ, радио болон телевизор заhабарилагша, парикмахер, оёдолшон бүхы хэрэгтэй юумэеэ абаад, Санномысск, Тарбагатай, Тайлса болон бусад hууринуудаар, тэрэ багай үбhэшэдөөр ябажа, захилнуудыень бүтээжэ үгэhэн байгаа.

Нүүдэл мастерской мүнөө үедэ Хандагайн леспромхозой хүдэлмэришэдтэ айлшалжа ерээд, Удын совхозой үбhэнэй бригаданууд дээгүүр гараха гэжэ түхеэржэ байна.

Г. ХАГОЕВ.

Хори.

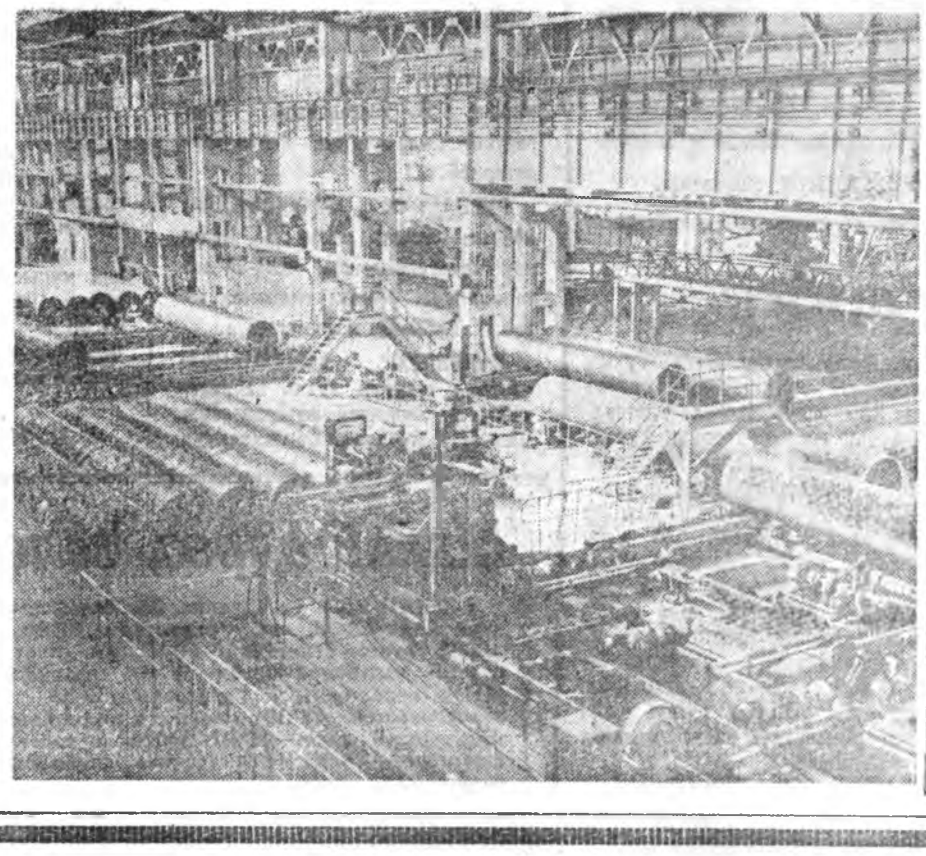

Волгоград шадарай Волжско соргын заводой хоёрдохи ээлжээн ашаглалгада оруулагдаба. Эндэ Чехословакиин асаргадаhан трубоэлектро-гагнуурилгын стан тэдхэгдэнхэй. Удаадахи hүүлшынь 10-дахи стан хабсаргагдажа байна.

Тус заводой бүхы ээлжээ ашаглалгада бүрин оруулагдахада, энэ предприяти дэлхэйн эгээн ниимэ шэглэлэй заводуудай тон томонуудай нэгэн болохо юм.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: бэлэн болгогдоhон соргонуудые шалгадаг участогто.

АПН-эй фото.

ХИЛЫН СААНАҺАА
РАДИО ТЕЛЕФОН ТЕЛЕГРАФ

ШУХАЛА ШАТА

Эб найрамдал, хани барисаан, харилсаа холбоон тухай совет-индиин договорто дэлхэйн олониитэ ехээр анхарал хандуулhан зангаараа.

* * *

ДЕЛИ. «СССР Инди хоёрой хоорондохи эб найрамдал, хани барисаан, харилсаа холбоон тухай договорой иимэ нэгэн hаналтайгаар орон дотор дэмжэгдэhэн шэнги правительстын гадаадын политическэ нэгэшье ябуулга бусад гүрэнүүдтэй Индиин байгуулhан харилсаануудай түүхэдэ бэеэ даанхай байдалтай болоhонhоо хойшонхи бүхы жэлнүүдтэ үзэгдөөгүй юм» гэжэ «Пэтриот» газетэ бэшэнэ. Договор баталалгые Индиин гадаадын политикадахи шухала шата гэжэ парламентда ородог бүхы политическэ партинуудай түлөөлэгшэд hайшаагаа гэжэ газетэ онсолон тэмдэглэнэ. Советскэ Союз хадаа Индиин найдамтай, үнэн сэхэ, hайн hайхан сэдьхэлтэ хани болоно, тэрэ маанадта бэрхэтэй үеын тохёолдоод байхада, хододоо дэмжэлгэ үзүүлдэг гэжэ «Навбхарат таймс» газетэ бэшэнэ.

ПРАГА. Совет-индиин договор хадаа хоёр ороной хүгжэлтын замдахи түүхэтэ шата, тэрэшэлэн эб найрамдал болон аюулгүй байдалые бэхижүүлгэдэ туhалха уласхоорондын үгаа шухала эрхэ нүхэсэл болоно гэжэ «Руде право» газетэ онсолон тэмдэглэнэ.

Договор хадаа Азида, энэ түбиhөө ондоо тээгүүршье эб найрамдал болон аюулгүй байдал бэхижүүлхэ хэрэгтэ хоёр гүрэнэй оруулhан горитойхон туhа нэмэри болоно гэжэ газетэ үргэлжэлүүлэн бэшэнэ.

КОЛОМБО. «Эб найрамдал, хани барисаан, харилсаа холбоон тухай совет-индиин договор хоёр ороной хоорондохи hайн харилсаануудые саашадань бэхижүүлгэдэ хүргэхэhөө гадна, харин Зүүн-Урда Азида эб найрамдал дэмжэхэ ба хамгаалха хэрэгтэ туhатай нэмэри болохо гэжэ Цейлоной Коммунис партиин хэблэлдэ тунхаглаhан мэдүүлгэ соо хэлэгдэнэ.

Бүлэглэлнүүдтэ хабаададаггүй хоёр гол гүрэн бологшо Инди ба ОАР-ай социалис гол ехэ гүрэнтэй договорнуудые баталhан баримта социализмын оронуудтай нягта ба хани харилсаанууд эгээн лэ найдамтай зам, тэрэ замаар дабшадаг, бүлэглэлнүүдтэ хабаададаггүй оронууд өөрынгөө бэеэ даанхай, бүрин эрхэтэ байдалые үнэхөөрөөл хангажа шадаха гэжэ ажабайдал харуулна гэжэ мэдүүлгэ соо онсолон тэмдэглэгдэнэ.

(ТАСС).

Космонавтнуудай пресс-конференци

НЬЮ-ЙОРК. (ТАСС). Замбуулинай «Аполлон-15» гэжэ онгосын экипаж, космонавтнууд Дэвид Скотт, Альфред Уоррен, Джеймс Ирвин Хьюстондохи замбуулинай жолоодогдодог онгосонуудай центртэ пресс-конференци хээ. Космонавтнууд hара дээрэ буулгажа абаhан хэдэн фото-зурагуудые, хоёр киноленте журналистнуудта харуулаа. Эдэ лентэнүүдэй нэгэниинь hарын нюруу дээрэ hарын кабиныень буужа ябаха үеые, нүгөөдэнь hара дээгүүр вездеходоор аяншалгануудай нэгые харуулhан байна.

Замбуулинай дайдые шэнжэлхэ хэрэгтэ ами наhаяа зорюулhан совет ба американ космонавтнуудай нэрын бэшэгдэhэн мүнгэтэhэн хара пластиные «Аполлон-15» онгосын бууhан газарта Дж. Ирвин бидэ хоёр орхёобди гээд «Аполлон-15» онгосын командир Д. Скотт мэдээсээ.

Ольстерто зобоохо туляаха хэмжээнүүд абтана

ЛОНДОН. (ТАСС). «Онсо эрхэ түлөөлэлгэ тухай хуулиин» ёhоор арестовалагдаhан Ольстерой хүн зониие сохижо наншажа зобооно. Гражданска эрхэ сүлөөе хамгаалха Англиин национальна соведтэ ороhон мэдээнүүдэй ёhоор, арестовалагдаhан хүнүүдые «жагсаалай урдуур гаргажа», «шэрүүн шангаар сохино наншана».

«Фаланг» гэжэ нэрэтэй зобоолго хэhээлгэ хэрэглэгдэнэ. Иимэ хэhээлгэ хүнтда эсэргүүсэгшэдые мүрдэхэдөө, Грециин сэрэгэй засагаархид хэрэглэдэг юм. Арестовалагдаhан зарим хүнүүдэй нюдыень уяад, вертолёдуудhаа hүрэжэ буухыень баадхана. Тиихэдээ 60 метр дээрэhээ hүрэхэшни гэжэ арестовалагдагшадта уридшалан hануулдаг юм. Харин үнэндөө газарhаа хоёр метр дээгүүр ниидэжэ ябаhан вертолёдуудhаа тэдэниие hүрүүлэн буулгадаг байна бшуу. Ольстерто арестовалагдаhан хүнүүдые сохижо наншажа зобоодог тухай мэдээсэлнүүдые тайлбарилхаhаа Англиин оборонын министерствын түлөөлэгшэд арсаа гэжэ «Трибюн» гэжэ недели бүриин хэблэл мэдээсэнэ.

Ахын аймагай Орлик тосхоной промкомбинадай бэрхэ оёдолшодой нэгэн Нина Осохеева.

Орлик тосхоной дүршэлтэй наймаалагшадай нэгэн Н. А. Витязева.

Д. ДУГАРОВАЙ фото.

К. ЛИБКНЕХТЫН ЗАХЯАНУУДАЙ БЭЕЛЭЛ

БЕРЛИН. ТАСС-ай корр. Н. Бобыкин иигэжэ дамжуулна:

Немец хүдэлмэришэнэй хүдэлөөнэй элитэ ехэ ажал ябуулагша, Германиин Коммунис партиие байгуулалсагшадай нэгэн Карл Либкнехтын түрэhөөр 100 жэлэй ойе—гайхамшагта үдэрые Германиин Демократическа Республикын хүн зон августын 13-да тэмдэглэбэ.

Хатуужалта пролетарска революционер, империализмда, милитаризмда ба дайнда эсэргүүсэн, эб найрамдалай, демократиин ба социализмын түлөө шууд сэхээр тэмсэгшэ Карл Либкнехтын габьяа ойн урда үдэр СЕПГ-гэй ЦК-гай баярай заседаниин Берлиндэ болоходо тэмдэглэгдэhэн байха юм. Дүлэтэмэ интернационалист ба патриот байhан Карл Либкнехт немец пролетариадай тэмсэлэй түүхэдэ ажабайдал ба ажал ябуулгаараа гүнзэгы мүр сараа үлөөhэн агууехэ хүнүүдэй тоодо оролсоно гэжэ СЕПГ-гэй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, секретарь П. Фернер өөрынгөө үгэ соо мэдүүлhэн байна.

Карл Либкнехтын захяанууд немец хүдэлмэришэн-таряашанай түрүүшын гүрэнэй экономическа хүгжэлтын амжалтануудта, тэрэнэй уласхоорондын нэрэ хүндын дээшэлжэ байhанда бэелнэ.

К. Либкнехтын ойдо зорюулагдаhан залуушуулай митинг Эйзенах городто боложо, 3000 гаран эдир залуу хүбүүд, басагад тэрээндэ хабаадаа. ССНМ-гэй Центральна Соведэй нэгэдэхи секретарь Г. Ян үгэ хэлэхэдээ, немец хүдэлмэришэн ангиин революционно заншалнуудта ГДР-эй залуушуулай хизаарлашагүй үнэн сэхэ байhые онсолон тэмдэглээ.

ГДР-эй түрүү промышленна предприятинууд болон хүдөө ажахын үйлэдбэриин коллективүүдтэ Карл Либкнехтын нэрэ олгогдоhон байха юм. Тэрэнэй нэрэ Берлинэй, республикын бусад городуудай үйлсэнүүдтэ олгогдожо, хэтэдээ мүнхэлэгдөө. «Карл Либкнехтын хүндэлэлэй медаляар» ГДР-эй үйлэдбэриин эрхим түрүүшүүл ба шэнэ юумэ үүдхэгшэд шагнагдадаг байна.

ОЛОНИИТЫН ЭРИЛТЭ

ЛОНДОН. (ТАСС). Ольстертохи байдалые зүбшэн хэлсэхын тулада зунай каникулда табигдаhан парламентые дары түргэнөөр зарлаха эрилтэ Англиин түрүү үзэл бодолто олониитэ хэнэ. Иимэ эрилтэ хэhэн бэшэгтэ 50 парламентаринууд гараа табяа.

Хойто Ирландиhаа бүхы Англиин сэрэгүүдые гаргахые хэдэ хэдэн профсоюзууд, ниитын организацинууд уряална. «Ольстертохи британска сэрэгүүд үнэндөө эзэмдэлгын арми болоно гээшэ» гэжэ «Нью-Стейтсмен» гэжэ недели бүриин хэблэлдэ тэрэнэй редактор, лейборис правительствын урдын министр Ричард Кроссман бэшэнэ.

Ольстертохи оршон байдал тухай асуудал премьер-министр Хидэй түрүүлэлгэ доро үнгэрhэн кабинедэй заседани дээрэ зүбшэн хэлсэгдээ. Ирландиин гадаадын хэрэгүүдэй министр Хиллеритэй Лондондо болоhон хэлсээнүүдэй дүнгүүд тухай дотоодын хэрэгүүдэй министр Модлинг мэдээсээ. Хойто Ирландиин асуудал хаража үзэхын, католигуудые газаашалгые болюулха хэмжээнүүдые хараалхын тулада конференци зарлахые Хиллери дурадхаа.

Сириин ба Иорданиин хилэ дээрэхи буудалдаан

ДАМАСК. (ТАСС). Сириин Арабуудай Республикын зэбсэгтэ хүсэнүүдэй түлөөлэгшын мэдүүлhэнэй ёhоор, Иорданиин сэрэгүүдэй подразделенинүүд танкнууд болон бронетранспортернуудай дэмжэлгэтэйгээр Дераа ба Рампта гэжэ хилэ шадарай hуурин газарнуудта дүтэшэг байhан Сириин хиналтын постые томо буунууд болон пулемёдуудаар августын 12-ой үдэшэ буудаа. Сириин тала харюусан буудаhан байна. Сэрэгэй түлөөлэгшын хэлэhэнэй ёhоор, буудалдаанай үедэ Иорданиин «Центурион» гэжэ түхэлэй дүрбэн танк усадхагдаа. Сириин тала хохидолдо ороогүй.

Редакцида харюусана

„МАГАЗИН, СТОЛОВОШЬЕ ҺАА"

гэhэн гаршагтай шүүмжэлхы статья манай газетын байгша оной июниин 19-нэй номерто «Будамшуугай» почтодо» толилогдон гараа hэн.

«Хүн зон хубиингаа болон албан хэрэгээр энэ тэрээгүүр хэдэн үдэрэй туршада ябахадаа, столосодо оржо эдеэлхэ, эдеэ хоолой, мүн эд бараанай магазинhаа шухала хэрэгтэй болоhон юумэеэ худалдан абадаг гээшэ. Теэд Хэжэнгын аймагай түб hууринда иимэ арга үгы. Түб hууринай столово, эдеэ хоолой магазинууд лаха аргагүй эртэ — үдэшын 7 сагта хаагдашана. Столовын хүдэлмэрилэгшэд эдеэ хоол олон янзаар, шэмэтэй hайнаар бэлдэнэгүй.

Аймагай түб hууринай эдеэ хоолой, эд бараанай магазинууд үдынгөө забhарлалгын саг hэлгээд, орой болотор хүдэлөө hаань, хүн зоной эрилтэ hайнаар хангагдаха, эд бараанай эрьесэшье дээшэлжэ, али алиндань ашатай туhатай байха юм. Энэ талаар ниитын эдеэ хоолой, эмхи зургаануудай хүтэлбэрилэгшэд зэмэтэй»,—гэжэ энэ бэшэг соо хэлээтэй байгаа.

Ажалшадай депутадуудай Хэжэнгын аймагай Соведэй гүйсэдхэхы комитедэй түрүүлэгшын орлогшо нүхэр Дабардаев манай редакцида иигэжэ мэдээсэбэ:

— «Магазин, столовошье hаа...» гэhэн шүүмжэлхы статья дотор заагдаhан баримтанууд зүб. Тус статья аймагай Соведэй гүйсэдхэхы комитедэй заседани дээрэ зүбшэн хэлсэгдэжэ, энэ талаар аймагай эд хэрэглэгшэдэй бүлгэмэй хүтэлбэрилэгшэд нүхэд Е. Р. Ламажаповта, В. Г. Воронинада hануулга хэгдээ. Столово болон магазинуудай ажал хүдэлмэри hайжаруулха талаар хэмжээн абтажа байна. Зунай сагта худалдаа наймаанай эмхи зургаануудай ажалай гуримшэнээр табигдаа.

САЯАНҺАА ВИТИМ ХҮРЭТЭР

РЕПОРТАЖ

КОМСОМОЛ-ЗАЛУУШУУЛАЙ БРИГАДАДА

«Первомайскын» совхозой Дэдэ-Хэжэнгын отделениин сабшалганай залуушуулай бригада...

[illegible]

О. ТОНТОХОЕВА

Субботи, амаралтын үдэр бүри үглөө эртүүр түмэр замай Улаан-Үдын станциһаа алишичиндэй городой олон тоото ажалшад болон албанаад Байгал нуурай эрье тээшэ абаашадаг болонхой. Тэдэнэр үдэшэ дээрэ һайхан ами гараад ажалдаа бэлэдхэнэ... Улаан-Үдын авиационно заводой, нооһо угаадаг фабрикын, түмэр замай хүдэлмэрилэгшэд Байгалда амаржа байна.

ЗУРАГУУД ДЭЭРЭ: 1. Байгал нуурай эрьедэ. 2. Тимлюйн цементын заводой хүдэлмэрилэгшэдэй амаралтын баазада.

3. Амаралгада гэртэл бусалгын урда тээ.

Н. БУРМАКИНАЙ фото.

БАЯР ХҮРГЭНЭ

Тимлюйн асбест-цементын заводой хүдэлмэрилэгшэд Кабанскын аймагай Байгалай совхозой ажалшадтай...

[illegible]

Г. ИННОКЕНТЬЕВА

ОРЬЁЛ УУЛАНУУДАЙ ОРОЙГООР

«Главзападэлектросетьстрой» Улаан-Үдын ... студентнүүдэй «Энергия» отряд...

[illegible]

Г. ВАРАННИКОВ

ГАЛУУТА НУУРАЙ ЭРЬЕДЭ

[illegible]

Ю. НИКОЛАИЧУК

СТУДЕНТЫН БЭШЭГҺЭЭ

[illegible]

Конкурсдо бэлдэнэ

[illegible]

В. КОВАЛЬЧУК

ОЛОНОЙ ХҮСӨӨР

[illegible]

И. АФАНАСЬЕВА

НҮҮДЭЛ БИБЛИОТЕКЭ

[illegible]

К. ЖАРКОВА

«Үетэн нүхэд». М. СУТУРИНАЙ фотоһо.

ПРАВДА БУРЯТИИ

НЭГЭДЭХИ ХУУДАҺАНДА: «Нютагай Советүүдэй шэнгэн уялга» гэһэн түрүү бэшэг, «Республикын ажалай аялга» гэһэн нийтэ гаршаг доро информацинууд, ТАСС-ай шубааа мэдээсэлнүүд.

ХОЁРДОХИ ХУУДАҺАНДА: «Хэмни урамуулга — хамтын хэлэгтэй хүдэлмэри» гэһэн М. Громовой статья, И. Николаевай «Уран гартанда гоё статья, Тураа ...».

ГУРБАДАХИ ХУУДАҺАНДА: «Юрын багша» гэһэн В. Лунинай корреспонденци. АШШ-ай материалнууд. Хилын саана... гэһэн ТАСС-ай мэдээсэлнүүд.

ДУРБЭДЭХИ ХУУДАҺАНДА: «Аминай шурууя тухай баллада» гэһэн В. Зориной фоторепортаж. Шог ёгто шүрнүүд. Ополлонуунуу.

МОСКВА ХАРУУЛНА: ... 13.00 — концертын программа. 13.30 — ... 14.30 — ... 16.00 — ... — Л. Леонова «Ланцуше...» ...

УЛААН-ҮДЭ ХАРУУЛНА: ... — «Чести ...» ... фильм.

МОСКВА ХАРУУЛНА: ... 21.00 — ... программа. 21.30 — ... 23.00 — ... фильм. 01.10 — ... 09.00 — «Время» гэһэн мэдээсэлэй программа.

Арьяатан шоно олоор хюдагдаба

[illegible]

М. ГЫЛЫКОВ

Редактор
Н. Ц. ЦИБУДЕЕВ

Манай адрес, телефонууд:

г. УЛАН-УДЭ, ул. Ленина, 19. Телефоны: редактора — ...; отдела партийной жизни — ...; сельского хозяйства — ...; пропаганды и агитации — ...; промышленности и строительства — ...; культуры и школы — ...; писем и рабселькоров — ...; информации — ...; общественная приемная — ...; фотолаборатория — ...